

Sygn. akt VIII **Pa 180/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.)
Sędziowie:	SSO Grzegorz Tyrka SSR del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa E. K.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o świadczenie rekompensacyjne

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 18 czerwca 2018 r. **sygn. akt** VI P 219/18

oddala apelację.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.) (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. VIII Pa 180/18

UZASADNIENIE

Powódka E. K. w pozwie skierowanym przeciwko Spółce (...) SA w B. domagała się przyznania jej prawa do świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla w kwocie 10.000 zł.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w jej ocenie ponowne wyjście za mąż nie pozbawiło jej statusu wdowy po zmarłym mężu w rozumieniu ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Dodała, że po śmierci swego męża w 1999 roku nabyła po nim prawo do renty rodzinnej na stałe wraz z uprawnieniem do bezpłatnego węgla.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Na uzasadnienie swojego stanowiska pozwana podała, że zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniach rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla osobą uprawnioną do uzyskania rekompensaty jest między innymi wdowa mająca ustalone prawo do renty rodzinnej po byłym górniku. Tymczasem w świetle przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku Prawo o aktach stanu cywilnego powódka wskutek ponownego wyjścia za mąż utraciła status wdowy.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2018r. sygn.. VIP 219/18 – Sąd Rejonowy w G. uwzględnił powództwo w całości.

Powyższy wyrok zapadł w następującym stanie faktycznym:

Jak ustalono, w 1999 roku zmarł mąż powódki - R. S., który w chwili śmierci był rencistą górniczym. Prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu nabyła córka powódki do czasu zakończenia nauki.

W 2008 roku powódka ponownie wyszła za mąż.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 6 grudnia 2010 roku powódka otrzymała rentę rodzinną po zmarłym mężu R. S. od dnia 1 listopada 2010 roku na stałe.

Zarządy (...) S.A. w K. oraz (...) S.A. – w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową obu spółek i zagrożeniem upadłości firm – począwszy od dnia 1 stycznia 2015 roku dokonały likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla.

Powódka otrzymywała po zmarłym mężu R. S. bezpłatny węgiel emerycki w naturze, przy czym prawo to miała do dnia 31 grudnia 2014 roku.

W dniu 15 marca 2018 roku pozwana wydała decyzję odmowną w sprawie przyznania powódce rekompensaty z ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Przyczyną odmowy był fakt ponownego wyjścia przez powódkę za mąż, wskutek czego utraciła ona status wdowy po emerycie lub renciście górniczym. Odwołanie złożono w Sądzie w dniu 28 marca 2018 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał, iż roszczenie powódki E. K. zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie wskazano, iż zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu Rejonowego w G. podlegał oddaleniu z uwagi na fakt, że miejsce świadczenia pracy przez R. S. była KWK (...).

Dalej wskazano, iż prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów jest prawem ściśle związanym z faktem wcześniejszego zatrudnienia na rzecz przedsiębiorstwa górniczego w oparciu o stosunek pracy. Gdyby bowiem osoba uprawniona do tego świadczenia nie była wcześniej zatrudniona na podstawie stosunku pracy, to nie mogłaby dochodzić od byłego pracodawcy zaspokojenia roszczenia o wydanie deputatu węglowego (lub jego ekwiwalentu pieniężnego).

Prawo do deputatu węglowego przyznane zostało pracownikom kopalń na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 roku w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta górnika (Dz.U. z 2013 roku, Nr 2, poz. 13). Wynika ono wprost z § 19 ust. 1 Karty górnika, zgodnie z którym pracownikom objętym przepisami rozporządzenia (m.in. pracownicy kopalń węgla kamiennego) przysługuje deputat węglowy w naturze i ekwiwalencie pieniężnym lub tylko w ekwiwalencie pieniężnym. Nadto § 19 ust. 2 Karty górnika stanowi, że emerytom i rencistom uprawnionym do deputatu węglowego w okresie ich zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych objętych przepisami rozporządzenia oraz wdowom (wdowcom) i zupełnym sierotom po nich przysługuje bezpłatny węgiel opałowy lub ekwiwalent pieniężny za ten węgiel.

Z powyższego wynika zatem, że prawo do deputatu węglowego przyznane zostało dwóm różnym kategoriom osób, których pozycja społeczna i zawodowa jest odmienna. Do pierwszej kategorii osób uprawnionych do deputatu węglowego wchodzi czynni pracownicy kopalń, a prawo to ma status świadczenia związanego z pracą o charakterze wynagrodzenia za pracę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1986 roku, III PZP 36/86, LEX nr 14645). Drugą zaś kategorią osób objęci są emeryci i renciści górniczy (bądź wdowy i zupełne sieroty po nich), którzy pomimo braku pozostawania w stosunku pracy uprawnieni są do świadczenia wynikającego z wcześniejszego zatrudnienia. W ich przypadku deputat węglowy stanowi wyraz szczególnego przywileju przyznanego w związku z wcześniejszą pracą wykonywaną w szczególnie trudnych warunkach pracy. Szczególny charakter tego świadczenia w stosunku do emerytów i rencistów polega na tym, że otrzymują oni świadczenie o charakterze wynagrodzenia za pracę przy braku wykonywania pracy. Deputat węglowy w ich przypadku nie posiada zatem cechy ekwiwalentności. Innymi słowy prawo do bezpłatnego węgla dla byłych pracowników nie można uznać za świadczenie wynikające ze stosunku pracy. Ze względu na swoją specyfikę winno ono być raczej zaklasyfikowane jako świadczenie związane ze stosunkiem pracy. Z tego też względu, patrząc z punktu pracodawcy, wydawanie węgla w ramach deputatów (bądź jego wypłata w formie ekwiwalentu pieniężnego) zwiększa koszty przedsiębiorstwa górniczego i zmniejsza ilość towaru przeznaczanego do sprzedaży i zmniejsza zysk (bądź bezpośrednio stanowi koszt przy wypłacie ekwiwalentu pieniężnego).

Sąd Rejonowy uznał, iż w świetle art. 11 ust. 1 i art. 17 ustawy z dnia 2 lutego 1996 roku o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1996 roku, Nr 24, poz. 110) Karta górnika zachowała moc do czasu objęcia pracowników, których jej przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nim normowanego – postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy.

W przypadku emerytów i rencistów zatrudnionych wcześniej w Kopalni (...) od dnia 1 stycznia 2005 roku źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A., a związkami zawodowymi. Tym samym każdy górnik z chwilą uzyskania statusu emeryta lub rencisty nabywał prawo do deputatu węglowego przeznaczanego dla emerytów i rencistów, co nie było kwestionowane w sprawie. Prawo to było niezależne od wcześniej wypłacanego deputatu węglowego dla pracowników. (...) realizowała uprawnienia emerytów i rencistów KWK (...) – których stosunek pracy ustał przed dniem 1 sierpnia 2014 roku – do bezpłatnego węgla aż do dnia skutecznego wypowiedzenia w tym zakresie Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Z kolei (...) S.A. z dniem 1 sierpnia 2014 roku przejęła na siebie obowiązek realizacji tego świadczenia jedynie względem emerytów i rencistów KWK (...), którzy w chwili przejęcia tej kopalni byli jeszcze czynnymi pracownikami. Jednakże i ta spółka węglowa skutecznie, co nie było kwestionowane w niniejszym postępowaniu, odstąpiła od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w roku 2015. W następstwie tego emeryci i renciści (lub osoby po nich uprawnione) pracujący wcześniej w KWK (...) po 2014 roku pozbawieni zostali prawa do deputatu węglowego. Natomiast prawo do deputatu węglowego nie zostało odebrane nadal pracującym pracownikom kopalni.

W dniu 12 października 2017 roku uchwalona została ustawa o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971), która weszła w życie już w dniu 24 października 2017 roku. Przedmiotem tej regulacji stała się realizacja przez przedsiębiorstwa górnicze świadczeń rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (art. 1 ustawy). Za osoby uprawnione do tego świadczenia ustawa traktuje dwie kategorie osób (art. 2 ust. 1 lit a, b):

1) emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń,

2) wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie powyżej wymienionej.

Wysokość rekompensaty wynosi 10.000 zł. Rekompensata jest wypłacana jednorazowo przez właściwe przedsiębiorstwo wypłacające przekazem pocztowym, przelewem na rachunek bankowy albo rachunek prowadzony w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, wskazany we wniosku o wypłatę rekompensaty. W przypadku śmierci osoby uprawnionej, która złożyła wniosek o wypłatę rekompensaty, należną jej rekompensatę wypłaca się w częściach równych wdowom, wdowcom i sierotom mającym ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie uprawnionej. Roszczenie o świadczenie z tytułu wypłaty rekompensaty wygasa po upływie 12 miesięcy od dnia złożenia wniosku o wypłatę rekompensaty (art. 4 ustawy). Wniosek o wypłatę rekompensaty osoba uprawniona składa do właściwego przedsiębiorstwa wypłacającego w terminie do 21 dni od dnia wejścia w życie ustawy (art. 5 ust. 1 ustawy).

Przedsiębiorstwo wypłacające odmawia w formie pisemnej, z podaniem przyczyny odmowy, wypłaty rekompensaty, jeżeli wniosek złożyła osoba nieuprawniona (art. 5 ust. 9 ustawy), Od odmowy, o której mowa w ust. 9, przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia otrzymania odmowy (art. 5 ust. 10 ustawy).

Rekompensaty są finansowane z dotacji celowej przyznawanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalni (art. 6 ust. 1 ustawy). Za przedsiębiorstwo wypłacające ustawa rozumie:

1) przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1327 i 1566) – w przypadku osób uprawnionych ze zlikwidowanych przedsiębiorstw górniczych lub przedsiębiorstw górniczych, które zaprzestały wydobycia węgla kamiennego na podstawie koncesji przed dniem wejścia w życie ustawy,

2) przedsiębiorstwo górnicze – w przypadku osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych, które w dniu wejścia w życie ustawy prowadzą wydobycie węgla kamiennego na podstawie koncesji.

Jak wynika z cytowanej ustawy osobą uprawnioną do rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla jest emeryt lub rencista, który nie tylko miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, ale również pobierał świadczenie z tego tytułu. Osobie takiej przysługiwało również, na podstawie przepisów wewnętrznie obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, prawo do bezpłatnego węgla, które trwale utracił przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ponadto osobą uprawnioną jest wdowa, wdowiec i sieroty mające ustawowe prawo do renty rodzinnej po osobie uprawnionej, tak jak to było określone w zakładowych układach zbiorowych pracy i porozumieniach z nimi związanych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy uiznał, że powódka spełniała przesłanki do przyznania jej świadczenia rekompensacyjnego określonego w ustawie o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Jak bowiem wskazano powyżej powódka w dalszym ciągu pobiera rentę rodzinną po zmarłym mężu R. S.. A zasadniczą kwestią do rozstrzygnięcia w niniejszym sporze pozostawało wskazanie, czy powódka zachowała (mimo zawarcia kolejnego związku małżeńskiego) status wdowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit b ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W ocenie Sądu Rejonowego, brak było podstaw do twierdzenia, że powódka kiedykolwiek przestała (lub w przyszłości przestanie) być wdową po R. S. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 22 września 2005 roku, III AUa 231/04, LEX nr 164655). Ani ustawa o świadczeniu rekompensacyjnym ani też inna ustawa nie reguluje powyższej kwestii dla potrzeb niniejszej sprawy. Zmiana stanu cywilnego powódki nie wpływa na inne prawa powódki po zmarłym mężu i odmienna interpretacja nie znajduje oparcia w ustawie.

Faktyczna wypłata bezpłatnego węgla emeryckiego za rok 2014 w roku 2015 nie zależała od powódki i nie wpływa na pozbawienie powódki uprawnień do węgla emeryckiego za rok 2014, które to uprawnienie w ocenie Sądu jest jedną z przesłanek spornego prawa do świadczenia rekompensacyjnego.

W konsekwencji, w oparciu o przeprowadzone postępowanie i na postawie wskazanych wyżej norm, Sąd I instancji orzekł jak w punkcie drugim wyroku. Sąd I instancji miał przy tym na względzie treść żądania powódki i wynikający z ustawy jednoznaczny tryb przyznawania świadczenia, co znalazło wyraz w treści wyroku.

Apelację wniosła strona pozwana i zarzuciła :

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 pkt 1) lit. b) ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U z 2017 r. poz. 1971), poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, iż uprawnionymi do świadczenia rekompensacyjnego w rozumieniu powołanego przepisu ustawy są osoby, które po śmierci małżonka wyszły ponownie za mąż i pozostają w związku małżeńskim, pomimo, iż ustawa stanowi wyraźnie, że uprawnionymi do rekompensaty są wyłącznie osoby, które posiadają status wdowy/wdowca po osobie, o której mowa w art. 2 pkt 1) lit. a) ww. ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym.

Powołując się na powyższe pozwana wniosła o :

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, a w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ponadto domagała się zasądzenia od powódki na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, a w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji .

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej jest nieuzasadniona i podlegała oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził niezbędne postępowanie dowodowe, w prawidłowy sposób, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie, tych względów Sąd Okręgowy przyjął ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy za własne co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998r., I PKN 339/98, OSNP 1999/24/776).

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy przeprowadził także właściwą ocenę prawną stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. I argumentacja Sądu I instancji nie wymaga dodatkowego wzmocnienia.

W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy szczegółowo umotywował swoje stanowisko i Sąd II instancji w całości je podziela.

Zarzuty apelacji nie zdołały podważyć trafności rozstrzygnięcia Sądu I instancji.

Sąd Okręgowy podziela w całości stanowisko Sądu I instancji, iż wdowa poprzez fakt ponownego zamążpójścia nie przestaje spełniać przesłanki bycia wdową po zmarłym górniku i nie zostaje w ten sposób wyłączona z kręgu osób uprawnionych w rozumieniu art. 2 ust 1b ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. (Dz.U z dnia 23 października 2017r.). Przepis ten wskazuje m.in. na wdowy mające ustalone prawo do renty rodzinnej Wdowa zaś, która zawarła ponownie związek małżeński, nadal ma prawo do renty rodzinnej po pierwszym mężu. Tylko taka interpretacja powołanego artykułu pozwoli na osiągnięcie celu

ustawy jakim jest „zrekompensowanie, do pewnego stopnia, w ramach możliwości budżetu państwa, strat finansowych poniesionych przez osoby, które otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze lub w ekwiwalencie na podstawie układów zbiorowych pracy i porozumień z nimi związanych” . (z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 12 października 2017r.).

Z opisanych wyżej względów , zarzuty podniesione przez stronę pozwaną w apelacji nie zasługują na uwzględnienie i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono ją jako bezzasadną.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.) (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia